

Juhtkiri

Virumaa Teataja

Kasvuaes teismelistel peaks siiski mitmekülgne toitumine olema esmalt see, mis lihastel treenides kasvada aitab.

Musklijookide sogane vesi

Ravimite ja toidulisanditega kauplemine on tulutoovad ettevõtmised. Kuna üldjuhul esinevad kõigil toimivatel ravimitel ka kõrvaltoimed, siis on ravimite müük seaduste ja määrustega rangelt reguleeritud ning neid on võimalik osta üksnes apteekidest, kus proviisorid lahkelt oma nõu, soovitusi ja ravitamisõpetusi jagavad.

Toidulisanditega on lood segasemad. Muidugi leiab neid apteekidestki, aga osta võib ka kõige erinevamate kauplustest, kioskitest ja internetist. Kui mingil ainel on tõestatud teadaolevad raviomadused, siis määratletakse see ravimiks. Niisamuti hinnatakse ravimiks need ained, mille kogused päevaannuses ületavad rahvusvaheliselt kokku lepitud raviannuse, näiteks vitamiinide puhul on nii.

Küll aga on oht mitut toidulisandit korraga tarvitades ületada raviannus ja saada mingit ainet toksilises koguses, mis võib lõppeda allergiliste reaktsioonidega.

Ravimite üle teeb Eestis kontrolli ravimiamet, toidulisandid on veterinaar- ja toiduameti haldusalas.

Mis aga puudutab spordi- ja musklijooke, siis nende suhtes ei ole ei euroregulatsioon ega erinõudeid kehtestatud, kuna liikmesriikide ja huvigruppide seisukohad erinevad. Ja huvitatud osalisi on rohkem ning rahasummad, mis selles valdkonnas liiguvad, suured.

Ka ei ole kuidagi reguleeritud toidulisandite müüki alaealistele, kuigi osa nende pakenditest vähemasti 18aastastele keelavaid võõrkeelseid kirju ja hoiatusi tervise seisundite ja ravimitega koostoime kohta kannavad.

Selge on see, et spordiga tegelevad teismelised tahaksid omale suuremaid lihaseid, aga siinkohal ongi oluline treenerite selgitustöö ja eeskujud.

Kasvuaes teismelistel peaks siiski mitmekülgne toitumine olema esmalt see, mis lihastel treenides kasvada aitab. Ja kui mingit lisandit tarvitada, siis tuleb seda teha vanemate teadmisel ja perearstiga konsulteerides, et välja saaks selgitatud mõjud, arvestades konkreetse inimese tervislikku seisundit ja võimalikke koostoimeid teiste toidulisandite või ravimitega.

Aga ohtra võisilmaga puder ja klaas piima sinna kõrvale oleks ikkagi kindlam ja tervislikum valik.

Repliik

Leninile mõeldes

On huvitav spekulatsioon selle kohta, mis juhtunuks siis, kui seltsimees Lenin ei oleks täna 90 aastat tagasi infarkti tõttu siit ilmast lahkunud.

Kas ajalugu oleks kulgenud teisiti? Mingil määral kindlasti, ehkki Vjatšeslav Molotov on öelnud, et olemuselt oli Lenin märksa jõhkram tüüp kui Stalin.

Ei tohi unustada, et Lenin uskus maailmarevolutsiooni ning on võimalik, et Nõukogude Liit oleks hakanud aktiivselt revolutsiooni "eksportima" ning seeläbi teise ilmasõja varem valla päästnud.

Eestis prooviti, aga Eesti on liiga väike koht. Ent kui oleks mindud proovima Berliini või Pariisi ...

Samas ei olnud Lenin (vist) paranoiline nagu Stalin ning ehk oleksid 1930. aastate suured repressioonid ära jäänud ja seeläbi ka tegelikult toimunud sõja kulg teine olnud.

ANDRES PULVER

Erinevate arvamuste lubatavus fosforiidiküsimuses

Fosforiidivarud on taas huviorbiidis, aga selle vahega, et huvitujateks on seekord Eestimaa enda ettevõtjad. Ei saa ühele mäenduse ja keemia valdkonnas tegutsevale ettevõttele, milleks on VKG grupp, selle huvi pärast ka midagi ette heita. "Kes siis veel?" on retooriliselt küsinud ettevõtte juht Priit Rohumaa. Riik – on tavapärase alternatiivne vastus. Ettevõtte tasandil saab see olla vaid Eesti Energia.

Samas teame, mida olmetasandil arvatkse selle ettevõtte rajatagustest projektidest. Kiivalt vaadatakse igat elektritruul tekkinud kasumieurot. Pole põhjust eeldada, et ettevõtte tegevjuhtkond teeks nõukogule ettepaneku hakata selle kasumi arvel tegelema fosforiiduurinutega. Ka üldkoosolek ei kiida seda plaani heaks.

Riigi geoloogiateenistusele fosforiiduurinutega raha eraldamine ka päevakorras pole. Oleks ju naiivne teooriastki ette kujutada riigikogu oõistungit, kus opositsioon kurnaks koalitsiooni, et järgmise aasta riigieelarvest fosforiiduurinutega raha eraldataks. Kuigi ka riigi geoloogiateenistuse olemusest on olnud värskest võimalik lugeda geoloog Andres Marandi 13. jaanuaril Äripäevas ilmunud kolumnist, kus ta küsis, kas osuühing on riigi geoloogiateenistusele ikka parim tegutsemisvorm.

Kuidas üldse Eesti riik fosforiiti käsitleb? Tegemist on riikliku tähtsusega maavaraga ja arvel on neli fosforiidimaardlat, nende hulgas ka Rakvere ja Toolse maardla. Riik on kehtestanud fosforiidile kaevandamisõiguse tasu määra nagu teistegi maavarade puhul. Tonni fosforiidi kaevandamisõiguse tasumäär on 2014. aastal 2.54 eurot. Samal ajal on fosforiidivaru Eestis passiivne. Maavaravaru on passiivne, kui tulevikus võib see osutada kaevandamiskõlblikuks, kuid praegu pole selle kaevandamine võimalik, sest puudub sobiv kaevandamise või töötlemise tehnoloogia, kaevandamine on majanduslikult ebaotstarbekas või ei vasta keskkonnakaitsenõuetele või muudest õigusaktidest tulenevaid territoriaalsed piirangud.

Maavaravaru on aktiivne, kui selle kaevandamisel ja töötlemisel on tagatud maapõue ratsionaalne kasutamine, keskkonnakaitsenõuete täitmine ja majandusotstarbekus, mis on tõestatud praktikaga või asjakohaste uuringutega. Võtmed passiivse

MARKO POMERANTS
riigikogu liige

Fakt on aga see, et ainult sotsioloogiliste uuringutega keskkonnamõjude suuruse kohta vastust ei saa. Peab puurima.

MONTAŽ, FOTO: MEELIS MEILBAUM

maavaravaru aktiivseks muutmiseks on keskkonnaministri käes. Teha saab seda siis, kui uuringutega on kasutamise võimalikkus tõestatud. Mina väidan, et keskkonnaminister (persoon pole tähtis) tegelikult ei tea, kas fosforiit on kaevandatav, kui selleks midagi ei tehta. Mittekaevandatavuse puhul on tegemist poliitilise deklaratsiooniga, milleks ministril on muidugi õigus. Ja enamikule, sealhulgas Rägavere kandi rahvale, on praegune olukord, *status quo*, meeltemööda.

Kindlasti on fosforiidiküsimuses määrava tähtsusega poliitiline persoon keskkonnaminister. 7. jaanuaril Tallinna tehnikaülikoolis TTÜ ja VKG korraldatud fosforiidiseminaril, kus arutati fosforiidi kaevandatavuse küsimusi, oli ka poliitika hõngu. Juhan Aare sätas enne seminari: "Läheme lahingusse!" Kollastes särkides Rägavere ja Sõmeru valla rahvas sattus aga õppusele. Kindlasti said kohalolijad, kel mäenduse ja geoloogiaga varasemad kokkupuuted kesised, aimu fosforiidi kaevandamisega seotud probleemidest ja nende keerukusest. Rääkimas olid oma ala asjatundjad. Vahva oli tõdeda, kuidas nooremad kolleegid on oma hallpeadest õpetajatest tehniliste vahendite kasutamisel mõnda läinud, keerutades arvutiekraanil kolme mõttelisi mudeleid.

Olen nõus 14. jaanuari Virumaa Teatajas toodud Sven Valleri arvamusel, et asjade kursis olevale inimesele suurt uut teadmist ei lisandunud, aga kindlasti oli saalis just Virumaalt tulnud inimeste seas hulgaliselt neid, kes uusi teadmisi said.

Minulegi jäi natuke segaseks see kutsutute kontseptsioon ja selles osas saab VKG rahvas edasi mõelda. Igatahes oli tegu spet-

sialistide seminariga selles plaanis, et ettekandjad seda kõik olid.

Lugesin Postimehe asjasse puutuva artikli juurde kuuluvast kommentaariumist, et üks mineraloogiaprofessor, kes samuti sel seminaril oma teadmisi jagas, on nüüd poliitikasse astunud. Halloo, fosforiidimaagis sisalduva raua ja magneesiumiühendite hulk ei olene ju auditooriumist. Professorite teadmised on universaalne kaup.

Ma peaks poliitikuna selles fosforiidiküsimuses vait olema, oleks nagu perspektiivikam. Teine variant oleks tõmmata selga särk kirjaga "Ei fosforiidile!". Miila küla inimese puhul on see mõistetav. Poliitiku puhul tekitab küsimus, mis ta tegelik agenda on.

Mul on Tartu ülikoolist geoloogiainseneri diplom ja see ei võimalda mul otsuseid teha lihtsalt emotsioonist või konjunktuurist lähtudes. Teadmine oleks suureks abiks. Rägavere kandi inimesed räägivad hingerahust. Üks hingerahu saavutamise võimalus on see, kui valdkonnaga tegelemine lükatakse kaugetele tulevikku, või vähemasti sellisesse tulevikku, mida võib määratleda sõnadega: peale minu surma tehke, mis tahate. See ongi Rägavere kandi elustus number üks.

Võib-olla oleks aga üks hingerahu saavutamise võimalus hoopis see, et probleemide tegelik suurus ja olemus saab selgeks ja on aega mõelda ning arutada fosforiidi kaevandatavuse üle, ja kui selgub, et teatud tingimustel on fosforiit siiski kaevandatav, siis ka sellele, millised tingimused kõik peaks olema täidetud, et see kohalikule kogukonnale aktsepteeritav oleks. Muide, fosforiiti selle aja jooksul maailmas juurde ei teki.

VKG esindajad püüdsid seminari lõpus

püstitada küsimuse, mida veel peaks uurima. Ollakse aga ju alles staadiumis, kus pole selge, mis tingimustel uurimine üldse kohalike kogukonnale aktsepteeritavaks saab. Fakt on aga see, et ainult sotsioloogiliste uuringutega keskkonnamõjude suuruse kohta vastust ei saa. Peab puurima. Et geoloogilist uuringut on tänaste teadmistega, keskkonnamõjude arvesse võttes, võimalik korrektselt läbi viia, peaks ju küll selge olema. Elu Rägavere vallas on võimalik ju ka peale oma-aegsete geoloogiliste uuringute aegu, ja kui keegi tuleks ettepanekuga puurida teie õuele puurkaev joogivee saamiseks, siis te ju loosungitega vastu ei astu.

Rägavere vallavolikogu liikmed on inimesed, kel selles loos kindlasti roll. Ja igauks nendest peaks oma positsiooni kujundama. Erapooletus peaks olema välistatud. Ja olgu selle seisukoha kujunemisel siis ikka tarkust kõiki aspekte arvesse võtta.

Ühelt poolt võiks arvata, et selle teema arendusega pole kuhugi kiiret ja maailma päästmine pole meie asi. Samas on see nagu pensioniea tõstmise küsimuse üle otsustamine. 2010. aastal tehti otsus, et 2026. aastast alates on pensionile mineku iga nii meeste kui naiste puhul 65 aastat. Ma ei väida, et me peaksime umbes samal ajal olema valmis fosforiidi kaevandamiseks niikuini. Küll aga võiks praeguse ebamäärase, hirmutava olukorra lõpetada oma teadmisi suurendades.

Tagasisideks 14. jaanuari VTs ilmunud seminariloole üks lõpumärkus, milleks on seminaril kõlanud hüdrogeoloog Andres Marandi vastus Pandivere kõrgustiku O-C kaevude kohta käivatele küsimustele: "Kuni muldel ei ole, senikaua on vaikus, aga lohutuseks oli minu joonis, kus ma näitasin ürgorgu. Siis teine joonis, mis väga hea oli, oli Valter Peterselli joonis. Ta näitas fosforiidilademe paksusi ja kvaliteeti ja seal oli näha, et see ürgorg (Kunda jõe – MP märkus) lõikas läbi selle fosforiidikeha, ehk tegelikult see ürgorg lõikab vähemalt geoloogiakeskuse andmetel läbi kuni kambriumini välja, mis tähendab, et seal hakkab lisatoitumine toimuma, millega tuleb eraldi tegeleda. Mis ühelt poolt tähendab seda, et lääne pool puurkaevud võivad kergendatult hingata, aga teistpidi – sellega tuleb tegeleda."